

[Finansministeren.]

strukturel tilpasning med hovedvægten på øget industrialisering, som har styrket erhvervslivets konkurrenceevne. Denne udvikling har været en væsentlig årsag til den høje økonomiske aktivitet, som har præget de senere år.

Industrieksporten er steget stærkt, men samtidig har afsætningsvanskelighederne for landbrugseksporten medført stagnation i landbrugets valutaintjening og har medvirket til det stærke pres på vare- og tjenestebalancen over for udlandet. En betydelig kapitalimport, privat såvel som offentlig, har derfor været en forudsætning for at opretholde et fornødent valutamæssigt spillemrum.

Selv om en vis formindskelse af underskuddet på vare- og tjenestebalancen kan forudses, er det i betragtning af afsætningsproblemerne for landbrugseksporten realistisk at regne med, at der i de nærmest kommende år fortsat vil være behov for i et vist omfang at styrke valutastillingen med kapitalimport. Det kan påregnes, at denne kapitalimport i højere grad end hidtil vil tage form af statslig og anden offentlig låntagning, idet erhvervslivets tilskyndelse til at optage korte lån i udlandet er svækket som følge af den i det sidste års tid skete indsnævring af forskellen imellem renteniveauet i Danmark og i udlandet.

Kravene til erhvervslivets konkurrenceevne er stadig stigende, hvilket understreger det nødvendige i en fortsat udbygning af erhvervslivet. Bl. a. fordi mange af erhvervslivets valutakrævende investeringer, som er nødvendige led i strukturændringen, er langfristede, er det ønskeligt, at en væsentlig del af kapitalimporten har en lang tilbagebetalingsperiode, og det er økonomisk fordelagtigt, at staten udnytter de foreliggende lånemuligheder og formidler en del af låntagningen i udlandet.

Af bemærkningerne til lovforslaget fremgår det, at den foreslåede lånebemyndigelse svarer til statens afdrag på sin udenlandske gæld i de kommende 4 år og til rente- og afdragsbetalinger i godt 2 år.

Regeringen har naturligvis ikke til hensigt at forlade sig på låntagning i udlandet til at dække et stort underskud på betalingsbalancens løbende poster, men en moderat låntagning i udlandet forekommer indtil

videre at være et hensigtsmæssig supplement til regeringens øvrige forholdsregler for at sikre en balanceret økonomisk udvikling.

Med disse bemærkninger tillader jeg mig at anbefale lovforslaget til velvillig og hurtig behandling i det høje ting.

Indenrigsministeren (Poul Sørensen): Jeg skal herved tillade mig for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om ændring af lov om kommunal indkomstskat.*

Forslaget har sammenhæng med de af finansministeren foreslåede ændringer af kildeskattelovgivningen, navnlig angående beskattningen af dødsboer, der efter finansministerens forslag skal beskattes med en samlet skat, hvoraf en andel, en tredjedel, afgives til vedkommende kommune. I konsekvens heraf foreslås den kommunale indkomstskattelovs regler om en selvstændig kommunal beskattning af dødsboer ophævet.

Endvidere foreslås det — dels af teknisk-administrative forenklingshensyn, dels for at sikre, at lempelse af kommunal og statslig indkomstskat sker efter samme retningslinjer — at beføjelsen til at lempe kommuneskatten henlægges til de myndigheder, der har beføjelsen til at lempe statsskatten, dog således at der skal indhentes en udtalelse fra vedkommende kommunalbestyrelse.

Idet jeg i øvrigt tillader mig at henvise til lovforslaget og de dertil knyttede bemærkninger, skal jeg anbefale lovforslaget til det høje tings velvillige behandling.

Endvidere skal jeg tillade mig for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om ændring af lov om kommunernes styrelse.*

Forslaget drejer sig i realiteten alene om ændring af lovens § 67, der omhandler tilsynet med lønninger og ansættelsesforhold for kommunalt ansat personale.

De gældende bestemmelser i købstadkommunalloven og landkommunalloven om tilsynet med kommunale lønninger m. v. blev ved den nye styrelseslov stort set opretholdt uændret. Begrundelsen herfor var imidlertid — som det også fremgik af bemærkningerne til styrelseslovforslaget — at der på det pågældende tidspunkt foregik forhandlinger de kommunale sammenslutninger imellem om muligheden af at etablere et fælles lønorgan, der på en mere hensigts-

[Indenrigsministeren.]

mæssig måde end efter de gældende regler kunne varetage tilsynet med kommunernes løn- og ansættelsesforhold. Disse forhandlinger er nu afsluttet, og de kommunale sammenslutninger samt Københavns og Frederiksberg kommuner har anmodet om, at styrelsesloven må blive ændret således, at der skabes hjemmel for oprettelsen af et kommunalt lønningsnævn.

Med hensyn til den gældende ordningsmangler og den nærmere begrundelse for det foreslåede lønningsnævn henviser jeg til bemærkningerne til lovforslaget. Jeg skal derfor her alene pege på det ønskelige i, at det foreslåede lønningsnævn kan påbegynde sin virksomhed snarest muligt. Jeg anbefaler lovforslaget til hurtig og velvillig behandling i det høje ting.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af *Gunhild Due* til ministeren for kulturelle anliggender:

„Vil ministeren tage initiativ til at føre 7 gobeliner, der for tiden befinder sig på nationalmuseet, tilbage til Kronborg, til hvis store sal de oprindeligt blev fremstillet?“

Gunhild Due: I 1581-86 blev der i Helsingør på bestilling af Frederik II vævet 40 gobeliner til Kronborgs store sal. Af disse 40 er 14 tilbage. De 7 hænger på Kronborg, og andre 7 befinder sig på nationalmuseet.

Da museumsfolk jo ofte udtrykker ønske om at kunne vise tingene frem i deres rette sammenhæng og miljø, finder jeg det rimeligt og ønskeligt, at nationalmuseet leverer sine 7 gobeliner tilbage til Kronborg, som jo også er en slags museum og offentlig tilgængeligt. Gobelinerne kan dér anbringes på den plads, de oprindeligt er skabt til, og kommer bedre til deres ret dér, end det kan ske på nationalmuseet, hvor man jo ret hurtigt kommer til at vandre halvbedøvet omkring, fordi der er så meget at se på og så meget, der prøver på at tiltrække sig ens opmærksomhed.

Jeg håber derfor meget, at ministeren kan give mig et imødekommende svar.

Den fg. minister for kulturelle anliggender (*Helge Larsen*): De omtalte gobeliner, Kniepergobelinerne, fandtes oprindeligt i et antal af 42 på Kronborg, hvor de blev ophængt i den store sal ved festlige lejligheder. I tidens løb er jo en del af dem gået til; i 1819 var der efter mine oplysninger kun 15 tilbage, og de blev dengang skænket til nationalmuseet af kong Frederik VI. I 1929 foretog man en deling, sådan at 7 af dem skulle deponeres på Kronborg og — mener jeg — 8 på nationalmuseet, men jeg tør ikke sige, om mit tal er rigtigt eller fru Gunhild Dues tal med de 7 på nationalmuseet.

Den sal i nationalmuseet, hvor gobelinerne er ophængt, er specielt indrettet til at vise dem i deres historiske sammenhæng. Hvis man ville tilbageføre de 8 gobeliner til Kronborg, er det rigtigt, at de ville komme i den sammenhæng eller i den sal, hvortil de i sin tid er vævet, men man ville altså alligevel ikke kunne give det fulde indtryk af, hvordan de har virket i sin tid, for dengang var der 42.

Der er i øvrigt den ting, der taler for en deling af samlingen, at gobelinerne på nationalmuseet er anbragt i en bygning af særlig brandsikker konstruktion. Men jeg skal gerne henstille til kulturministeren, at han, når han kommer tilbage og har genoptaget sit arbejde, tager en drøftelse med de interesserede museer og prøver at finde en løsning på det.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Erling Dinesen* til arbejdsministeren:

„Vil ministeren fremsætte forslag om genindførelse af reglen i arbejdsløshedsloven om ret til dagpenge i 285 dage inden for et understøttelsesår samt om forhøjelse af aldersgrænsen for nydende medlemsret i en arbejdsløshedskasse fra 60 til 65 år?“

Erling Dinesen: Det spørgsmål, jeg har stillet, omfatter to, synes jeg selv, vigtige problemer på arbejdsmarkedet.

Forholdet er det, at i foråret 1968 gennemførtes på forslag af socialdemokratiet en ændring i arbejdsløshedsloven gående ud på en forhøjelse af det maksimale antal dage, i hvilket medlemmer af en statsanerkendt arbejdsløshedskasse kan få udbetalt

[Erling Dinesen.]

arbejdsløshedsunderstøttelse i et understøttelsesår. Resultatet af dette forslag blev, at dageantallet blev forhøjet fra 270 til 285; det var der altså enighed om såvel i folketingsudvalget som her i tinget. Ændringen havde imidlertid kun virkning for perioden fra 1. oktober 1967 til 30. september 1968, idet arbejdsministeren på daværende tidspunkt gjorde gældende, at ordningen ikke måtte foregribe et revisionsforslag, som skulle komme i efteråret 1968, og vi var for så vidt også enige om, at vi ikke skulle foretage os noget, som kunne foregribe en sådan revision.

Nu har arbejdsministeren imidlertid udsendt revisionen af loven, og det betyder i realiteten, at den forbedring, som blev opnået, er bortfaldet. Det finder vi er uheldigt. Vi mener, at behovet for denne yderligere hjælp fortsat er til stede, og den vil jo blive aktuel henimod efteråret i år; derfor ønsker vi bestemmelsen genindført.

Ydere omfatter spørgsmålet aldersgrænsen for nydende medlemsret i en arbejdsløshedskasse. Jeg tror, de fleste vil være enige om, at den nuværende aldersgrænse på 60 år er forældet. Der er et stigende behov for, at også personer over 60 år kan opnå nydende medlemsret i en arbejdsløshedskasse. Det skyldes ikke mindst de meget stærke strukturændringer, som foregår i erhvervslivet i disse år. Det sker meget ofte, at personer i alderen omkring de 60 må skifte erhverv; det gælder ikke mindst forskellige grupper af selvstændige erhvervsdrivende, det gælder landbrugere, handlende m. fl. I mange tilfælde går de pågældende ind på arbejdsmarkedet som lønmodtagere, og det vil derfor være rimeligt, at de kan opnå nydende medlemsret af en arbejdsløshedskasse. Forholdet er det, at arbejdsløshedskasserne er positivt indstillet over for en sådan ændring af loven, og jeg håber, at også arbejdsministeren er det.

Arbejdsministeren (Lauge Dahlgaard): Det er jo ikke ret længe siden, at jeg her i tinget havde lejlighed til at gøre rede for problemerne omkring det arbejde, der sker i det sagkyndige udvalg vedrørende arbejdsløshedsforsikringen. Jeg oplyste dengang, at det ikke havde været muligt for udvalget

at afslutte sit arbejde inden for de givne tidsmæssige rammer, og at jeg ville tage en forhandling med udvalgets formand og med formændene for de organisationer, som er repræsenteret i udvalget, for derved at få grundlag for en bedømmelse af mulighederne for at opnå et positivt resultat gennem en fortsættelse af udvalgsarbejdet.

Endvidere udtalte jeg, at det var min foreløbige vurdering, at der er en så stærk indbyrdes sammenhæng mellem de forskellige sider af den opgave, arbejdsløshedsforsikringsudvalget beskæftiger sig med, at man ikke kan tage dele ud til særskilt behandling, såfremt man har et alvorligt ønske om, at udvalget skal kunne fortsætte sin virksomhed. Det er stadig min vurdering.

Gennem de drøftelser, jeg siden min redogørelse her i tinget den 13. december i fjor har haft med udvalgets formand og med organisationsformændene, har jeg fået grundlag for en sådan bedømmelse af situationen, at jeg har kunnet bede udvalgets formand, amtmand Wechseltmann, om, så snart det er muligt, at foranledige udvalgsarbejdet genoptaget samt endvidere om at tage kontakt med socialreformkommissionen med henblik på, at arbejdet i denne kommissions sikringsudvalg, som behandler spørgsmålet om dagpenge i anledning af sygdom og arbejdsulykke, kan foregå parallelt med arbejdet i arbejdsløshedsforsikringsudvalget. Skal man tilstræbe en koordination af reglerne inden for de 3 dagpengeområder, er dagpengerettens udstrækning jo nok et af de punkter, som straks melder sig.

Med hensyn til aldersgrænsen for optagelse i arbejdsløshedsforsikringen kan jeg sige, at jeg umiddelbart har sympati for tanken om en ændring af den gældende 60 års grænse, men om ændringen bør ske ved, at grænsen generelt forhøjes, eller ved at grænsen gøres smidigere gennem en dispensationsadgang står jeg noget tvivlende over for. Dispensationsadgangen var den løsning, som den daværende arbejdsminister selv pegede på i 1967 over for det folketingsudvalg, der behandlede forslaget til arbejdsløshedslov, og over for arbejdsløshedsforsikringsudvalget i forbindelse med udvidelsen af udvalgets kommissorium.

På den baggrund, som jeg her har nævnt, må jeg anse det for mindre hensigtsmæssigt

[Arbejdsministeren.]

nu at gå ind for lovændringer, som kan vanskeliggøre det videre udvalgsarbejde.

Erling Dinesen: Ja, det var jo ikke noget særlig opmuntrende svar, vi fik fra arbejdsministeren, og jeg kan ikke anerkende de fleste af de mere principielle synspunkter, som arbejdsministeren var inde på i sit svar.

Jeg kan ikke se, at man ikke godt kan tage dele ud til særskilt behandling, det har man gjort i forvejen med de 285 dage; og det skyldes jo alene den omstændighed, at arbejdsministeren alligevel ikke kommer med sit forslag, at denne ordning nu bortfalder efter at have virket et års tid. Jeg synes udmærket godt, man kan tage dette spørgsmål op.

Det er rigtigt, at der har været tvivl om, hvorvidt man skulle gå ind for denne 60 års aldersgrænse generelt på et tidligere tidspunkt, men alene i det sidste par år har vi jo i mange tilfælde mødt ønsker og beretigede ønsker om at opnå medlemskab af en arbejdsløshedskasse. Tænk bare på de 7.000-8.000 landbrugere, som årlig må forlade deres virksomheder, de mange inden for detailhandelen og de mange andre, som ønsker at komme ind på arbejdsmarkedet på normale vilkår, altså ikke blot at være medlemmer af en fagorganisation, men også at blive arbejdsløshedsforsikret.

Jeg er altså ked af, at arbejdsministeren tager det standpunkt, han har gjort. Jeg kan ikke se, at man foregriber noget som helst ved at tage disse enkelte ting ud og søge dem gennemført nu, hvor der er behov for det. Det andet trækker åbenbart i langdrag, og jeg vil da henstille til arbejdsministeren endnu en gang at overveje spørgsmålet; ellers må vi naturligvis selv overveje at stille forslag derom.

Arbejdsministeren (Lauge Dahlggaard): Spørgsmålet om blandt andet landbrugeres adgang til arbejdsløshedsforsikring har for nylig været rejst over for mig af landbrugets organisationer, og den forhandling, jeg dér har haft, har givet anledning til, at jeg har skrevet til arbejdsløshedsforsikringsudvalget om at se på, hvordan der kan skabes mulighed for en hurtigere optagelse som nydende medlem i en arbejdsløshedskasse,

altså en hurtigere adgang til i givet fald at blive berettiget til understøttelse, end hvad tilfældet er i øjeblikket. Det indgår altså nu i udvalgets overvejelser.

I øvrigt svarer det ikke helt til min erindring, når hr. Erling Dinesen siger, at det var på foranledning af socialdemokratiet, at der i fjor skete den udvidelse i dagetallet, som gjaldt for støtteåret 1967-68. Min erindring er, at det var et forslag, som jeg stillede foranlediget af henvendelser fra en række fagforbund, og jeg kan da i øvrigt sige, at baggrunden for disse henvendelser var den dengang stigende arbejdsløshed; den blev brugt som begrundelse for dette ønske, som blev imødekommet. Nu er det jo heldigvis sådan, at ledighedsudviklingen går i en lysere retning.

Men jeg skal da ikke nægte, at hvis jeg i fjor havde haft de samme erfaringer om vanskelighederne, som jeg har i dag, og som arbejdsløshedsforsikringsudvalget har både på grund af de komplicerede spørgsmål, de beskæftiger sig med, og på grund af de problemer, der skyldes de involverede interesser i disse ting, så er det nok tvivlsomt, om jeg dengang havde stillet det forslag, som førte til, at der i det støtteår, som udløb 1. oktober 1968, var det forlængede dagetal.

I øvrigt føler jeg trang til at sige, at jeg synes, hr. Erling Dinesen skulle værdsætte mine anstrengelser for at skaffe arbejdsro for det udvalg, hr. Erling Dinesen selv som arbejdsminister nedsatte. Hr. Erling Dinesen kunne eventuelt selv yde et måske beskødet bidrag dertil ved ikke så tit, som det er sket i denne folketingssamling, at prøve at tilskynde det høje folketing og mig til at gribe ind i udvalgets arbejde ved at pille snart den ene, snart den anden enkelthed ud af den sammenhæng, hvori de i øjeblikket behandles, og forsøge at få tinget til at foretage isolerede løsninger.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Hanne Reintoft* til arbejdsministeren:

„Finder ministeren det rimeligt, at arbejdsledige, arbejdsløshedsforsikrede lønarbejdere under ledighed ikke har mulighed for at få indbetalt bidrag til Arbejdsmarkedets Tillægspension, hvorfor de ved pensionsalderens indtræden vil

[Hanne Reintoft.]

opnå mindre i tillægspension end de lønarbejdere på arbejdsmarkedet, der ikke uforskyldt har været ramt af ledighed?"

Hanne Reintoft: Spørgsmålet er særdeles enkelt. Arbejdsmarkedets Tillægspension blev i sin tid etableret i erkendelse af, at den almindelige folkepension for de mennesker, der udelukkende er henvist til den, var et meget beskedent eksistensgrundlag.

Man har senere, også herinde, når folkepensionens størrelse har været diskuteret, henvist til, at lønmodtagerne på arbejdsmarkedet nu yderligere var i stand til at sikre deres alderdom via tillægspensionen. Vi har i de sidste år været ramt af stigende arbejdsledighed, en ledighed, som vi på ingen måde kan kalde bagatelagtig, hverken hvad angår antallet af ledige eller ledighedens varighed.

Under ledighed indbetaler den arbejdsløse ikke af understøttelsen bidrag til ATP-fonden, hvilket understøttelsens størrelse i og for sig heller ikke opfordrer til. Der bidrages heller ikke fra arbejdsgiverside. Man kunne dog her have tænkt sig en form for fondsdannelse el. lign., der kunne løse problemet. Følgen er jo netop, at mennesker, der i disse år uforskyldt rammes af langvarig ledighed, kommer til at føle denne ubehagelige kendsgerning endnu en gang, nemlig i alderdommen, når deres tillægspension er mindre end andres.

Vi kan lige så godt se i øjene, at dette selvfølgelig først og fremmest vil ramme de mest sårbare grupper, dem, der erhvervs-mæssigt er mest udsat, og også enkeltpersoner, der af en eller anden grund hører til dem, der hurtigst og mest langvarigt udsættes for ledighed; det er jo i og for sig netop disse grupper, der har behov for en ordentlig samfundspensionering, fordi de i forvejen ikke har haft så gode vilkår, at de har noget som helst at se hen til, når alderdommen kommer.

Jeg mener derfor, der må overvejes en konstruktiv løsning på problemet — selvfølgelig kan det ikke løses i en hånd vending — og håber, at ministeren vil være enig med mig i dette.

Arbejdsministeren (Lauge Dahlgaard): Det stillede spørgsmål har relation til,

hvilke rettigheder en lønmodtager i tilfælde af ledighed har over for Arbejdsmarkedets Tillægspension. Man var opmærksom på de spørgsmål, fru Hanne Reintoft her har gjort rede for, dengang man forberedte lovgivningen, og jeg henviser til de bestemmelser, der indeholdes i § 8, stk. 1 og 2, i loven om Arbejdsmarkedets Tillægspension. Jeg synes ikke, at udviklingen siden vedtagelsen af de bestemmelser, jeg her henviser til, har afsløret behov for, at der nu foretages en ændring.

Hanne Reintoft: Jeg takker for svaret, men jeg må sige, jeg kan slet ikke forstå det med behovet. Behovet er helt evident, fordi vi har de langvarigt understøttede, og de vil jo få behovet, når de engang skal have deres tillægspension. Man kan svare, at man ikke vil, og at man ikke mener, de har ret til eller krav på det, og det er selvfølgelig et synspunkt; men behovet er da til stede.

Arbejdsministeren (Lauge Dahlgaard): Ja, jeg skal da ikke nægte, at da jeg fik fru Hanne Reintofts spørgsmål forleden dag, var min første indskydelse den, at fru Hanne Reintoft havde glemt at læse § 8 i loven om Arbejdsmarkedets Tillægspension; det er derfor, jeg henviser til den.

Jeg kan til yderligere uddybelse nævne, at disse regler, som jeg henviser til, har den konsekvens, at en lønmodtager, der indtræder i ordningen som 18-årig, vil kunne stå uden for ordningen i sammenlagt 12-13 år og dog opnå ret til fuld tillægspension.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Helge Nielsen* til forsvarsministeren:

„Agter ministeren at oprette efterlønsordninger for de civilarbejdere under forsvarsministeriet, der er eller vil blive afskediget på grund af rationaliseringer og besparelser på forsvarsbudgettet?“

Helge Nielsen: Under første behandling af lovforslaget om forsvarrets organisation m. v. havde jeg et lille ordskifte med forsvarsministeren om beskæftigelsesmuligheder og efterlønsordninger for de civilarbejdere under forsvarsministeriet, der grundet på ratio-

[Helge Nielsen.]

nalisering eller besparelser på forsvarsbudgettet er eller vil blive afskediget.

Jeg fik dengang ikke noget klart svar fra ministeren. Jeg fik en kryptisk udtalelse gående ud på, at den nuværende regering ville følge samme retningslinjer, som tidligere ministre havde anlagt i lignende sager, samt at man ville behandle disse folk på en human måde. Nu er der jo sikkert forskel på, hvad en konservativ minister mener er human, og hvad en socialdemokratisk minister lægger i de samme ord.

Jeg er blevet gjort bekendt med, at ministeren har meddelt Dansk Smede- & Maskinarbejder-Forbund, at man ikke har muligheder for at imødekomme forbundets ønsker om efterlønsordning. Derfor spørger jeg nu ministeren: hvad lå der i den førnævnte bemærkning om at følge den hidtidige praksis? Der er ikke meget, der tyder på, at ministeren vil følge den praksis, daværende forsvarsminister Poul Hansen fulgte i sagen vedrørende krudtværket i Frederiksværk, en indstilling, der i øvrigt blev enstemmigt vedtaget af finansudvalget den 20. januar 1965. Der er heller ikke meget, der tyder på, at ministeren agter at fortsætte de forhandlinger, forhenværende forsvarsminister Victor Gram var midt i vedrørende personellets ønsker om efterlønsordninger og anden beskæftigelse ved afskedigelse fra forsvarets virksomheder. Disse forhandlinger havde til formål at sikre det overflødiggjorte personale enten anden beskæftigelse inden for forsvarret eller andre af statens virksomheder eller en betryggende efterlønsordning.

Det, den nuværende minister har foretaget sig i denne sag, tyder ikke på forståelse for disse problemer eller på en human behandling af disse mennesker. Derfor rejser jeg igen spørgsmålet om, hvad ministeren agter at foretage sig i denne sag. Jeg gør det ud fra, at jeg måske i første omgang må betragte afslaget til smedene som en fejltagelse fra forsvarsministeriets side.

Forsvarsministeren (*Ninn-Hansen*):

Spørgsmålet om efterlønsordninger for civilarbejderne under forsvarsministeriet blev rejst over for mig efter flere forhandlinger med organisationerne. Efter henstilling fra disse organisationer fremsendte jeg til lønningsministeriet en henvendelse, hvori organisationernes ønske om en efterlønsordning blev refereret. Ønskerne gik ud på, at der blev iværksat en efterlønsordning for det civile personale, der afskediges fra forsvarret i forbindelse med nedlæggelse af virksomheder, rationalisering, besparelserforanstaltninger og udflytning af virksomheder.

Fra lønningsministeriet har jeg i denne måned modtaget svar på henvendelsen. Det anføres i lønningsministeriets skrivelse, at man af principielle grunde og af hensyn til konsekvenserne ikke mener at kunne gå ind for gennemførelse af de nævnte særlige ordninger. Lønningsministeriets afslag er i overensstemmelse med et svar, der blev givet den 8. januar 1968 af økonomiministeriet — jeg beder hr. Helge Nielsen om at bemærke datoen. Dette svar var forårsaget af en lignende henvendelse om særlige ordninger for det personale, der var blevet afskediget i efteråret 1967 som følge af Padborglejrens nedlæggelse. Økonomiministeriet henviste dengang til, at den særordning, der i sin tid blev truffet for personalet ved hærens krudtværk, var af en ganske ekstraordinær karakter og var begrundet i de særlige forhold, som gjorde sig gældende for det omhandlede personale. Det blev også i skrivelsen af 8. januar 1968 anført, at man af principielle grunde og af hensyn til konsekvenserne ikke kunne gå ind for særlige ordninger.

Der vil således ikke efter denne praksis være muligheder for at opfylde personorganisationernes ønsker om en særlig efterlønsordning, og jeg behøver næppe at tilføje over for hr. Helge Nielsen, at den praksis, vi har nu, altså er en fortsættelse af den tidligere regerings på dette område.

En del af det personale, der er afskediget

[Forsvarsministeren.]

og vil blive afskediget inden for forsvaret som følge af mangel på arbejde eller som følge af gennemførelse af den for længst iværksatte rationalisering, vil være berettiget til pension i henhold til civilarbejderloven eller til støtte i henhold til statens understøttelsesordning. Det vil imidlertid ikke være alle, der kan få denne bistand, og jeg er klar over, at disse afskedigelser kan rejse en række problemer.

Jeg skal ikke komme ind på, hvem der er mest human — jeg synes måske, det er en diskussion, det ikke er særlig klædeligt at føre her i tinget — men vi er vel alle bekendt med, at disse afskedigelser rejser problemer, og jeg regner med at få lejlighed til at drøfte dem med personelorganisationerne under nye møder, der naturligt bør finde sted nu, da lønningsministeriets svar foreligger.

Helge Nielsen: Jeg kan ikke takke ministeren for svaret, for jeg synes, det var meget negativt.

Jeg vil pege på, at ministeren helt gik uden om, at man tidligere havde aftaler med personaleorganisationerne om, at afskedigelserne, nedsættelsen af antallet af personale på de forskellige virksomheder, skulle ske i ganske bestemt tempo, efter som afgang skete ad normal vej.

Det, ministeren har gjort i denne sag, er af besparelsesgrunde, altså for at spare nogle millioner kroner på forsvaret, at fremskynde disse afskedigelser, fremskynde disse udflytninger, fremskynde rationaliseringer, der i første omgang er gået ud over personalet.

Jeg synes, det var dér, ministeren skulle give mig svar, og jeg fik heller ikke svar på det andet spørgsmål, jeg stillede: om ministeren kunne tænke sig at finde beskæftigelse til disse mennesker inden for andre af forsvarets virksomheder eller at bestræbe sig på at få dem beskæftiget inden for andre af statens virksomheder.

Forsvarsministeren (Ninn-Hansen): Om det er et negativt svar at meddele, at vi fortsætter den tidligere regerings linje, vil jeg overlade til hr. Helge Nielsen selv at bedømme.

De fleste af de afskedigelser, der er fore-

taget — det gælder på ammunitionsarsenalet, og det gælder på orlogsværftet — er foretaget, fordi der ikke har været tilstrækkeligt arbejde til de pågældende. At de besparelser, som folketinget har gennemført, har kunnet medføre en fremskyndelse af visse rationaliseringsforanstaltninger, har vi talt om tidligere.

Jeg gør opmærksom på, at der ikke har været og ikke i øjeblikket er tale om nedlæggelse af virksomheder; derfor gælder parallellen til hærens krudtværk ikke.

Med hensyn til spørgsmålet om beskæftigelse vil jeg sige, at selvfølgelig er vi interesseret i at gøre, hvad vi overhovedet kan for, at der skabes beskæftigelse til dem, der afskediges; derfor henviste jeg også til, at vi regner med yderligere forhandlinger med organisationerne.

Jeg vil endvidere meddele hr. Helge Nielsen, at forsvarsministeriet den 5. juli 1968 efter aftale med organisationerne har udsendt en henvendelse til samtlige personelantagende myndigheder og institutioner under forsvarsministeriet, hvori man anmoder om ved nybesættelse af stillinger at antage dem, der afskediges andre steder, og jeg har indtryk af, at organisationerne var tilfreds med, at denne henvendelse blev udsendt.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Hanne Reintoft* til forsvarsministeren:

„Vil ministeren på baggrund af de over for offentligheden (herunder repræsentanter for den internationale presse) af de fra Den vesttyske Forbundsrepublik til DDR flygtede videnskabsmænd givne oplysninger om medvirken i udvikling af hemmelige militære forskningsprojekter oplyse, hvad ministeren eventuelt via den militære tysk-danske fælleskommando ved om omfanget og målsætningen for den i Forbundsrepublikken iværksatte forskning og produktion af biologiske og kemiske krigsvåben?“

Hanne Reintoft: 8 vesttyske forskere er flygtet til DDR og har dér aflagt beretning om den stærke udvikling, der foregår af biologiske og kemiske krigsvåben i Vesttyskland. Det fortælles, at vesttyske videnskabsmænd under ordre fra forsvarsmini-

[Hanne Reintoft.]
 seriet deltager i udviklingen af såvel grundlaget for atomvåben som af biologiske og kemiske krigsvåben. Det forlyder, at enkelte universitetsinstitutter deltager i forskningsarbejdet, og at der er oprettet særlige forskningsafdelinger under forsvarsministeriet, der desuden har et koordinerende organ, Abteilung Wehrtechnik. Med i samarbejdet skal bl. a. være kendte kemiske fabrikker som Hoechst, Bayer og IG Farben, der har udviklet stoffer af høj toksicitet; der udvikles botulinusbakterier, virus osv. Dette skal være kædet sammen med aerosolforskning, og her skulle der være et samarbejde med amerikanske videnskabsmænd, der også har erfaringer fra oversprøjtninger af marker i Vietnam for at ødelægge afgrøden ved hjælp af en sådan aerosolteknik. De omtalte fabrikker skulle allerede være i stand til at levere store mængder af disse forskellige stoffer.

Det lyder fuldstændig uhyrligt, men det er værd at notere sig; ingen kan jo benægte, at disse virksomheder hører til dem, der under anden verdenskrig leverede giftgas, som kom i anvendelse i KZ-lejrene. Mere usandsynligt er det ikke, end at det er sket få årtier tilbage. Endelig er der blandt mange andre detaljer oplyst, at der skulle være en forskningscentral for det midt-europæiske NATO-område.

Disse oplysninger er draget i tvivl, hvilket næppe kan undre, da en bekræftelse af dem unægtelig ville have konsekvenser. Der har også været megen tvivl om realiteterne omkring bakteriologiske forsøg på Grønland og den danske regerings holdning til disse, og den danske befolkning er stadig i tvivl om, hvad der egentlig er foregået og foregår. Vi har militær fælleskommando med Vesttyskland, og hvad der foregår dér af krigsforberedelser, har nøjagtig lige så skæbnsvangre virkninger for det danske folk. Jeg vil derfor spørge ministeren, hvilke oplysninger der via vores militære samarbejde foreligger om målsætning for og omfang af sådanne eventuelle vesttyske eksperimenter, og om den danske regerings holdning til sådanne eksperimenter, hvis de finder sted.

Forsvarsministeren (Ninn-Hansen): I anledning af spørgsmålets formulering skal

jeg for en ordens skyld gøre opmærksom på, at der ikke eksisterer nogen tysk-dansk fælleskommando, men derimod en NATO-enhedskommando, der er placeret i Karup, med en dansk general som chef.

Jeg har, foranlediget af fru Hanne Reintofts spørgsmål, forespurgt hos enhedskommandoen, hvordan det forholder sig med de spørgsmål, som fru Hanne Reintoft rejser vedrørende forskning, og det er blevet meddelt mig, at man ikke har noget som helst kendskab til, at der skulle foreligge sådanne forskningsprojekter. Jeg kan yderligere tilføje, at der heller ikke fra anden side er fremkommet oplysninger, der giver blot den ringeste formodning om, at Vesttyskland har iværksat forskning med henblik på produktion af biologiske og kemiske krigsvåben.

Hanne Reintoft: Når man læser presse-referater, både østlige og vestlige, af de oplysninger, der her er fremkommet, løber det unægtelig én koldt ned ad ryggen, navnlig fordi vi jo én gang før har oplevet, hvad der kan ske. Derfor er jeg i og for sig glad for ministerens svar, fordi jeg mener at kunne udlede af det — og det må jo så i fremtiden stå for det, det kan stå for — at enten er det ikke rigtigt, eller også har vi ikke gennem vort NATO-samarbejde nogen som helst indflydelse på, hvad der virkelig sker. Hvis vi ikke er spor orienteret og det skulle være rigtigt, er vi altså uden nogen form for indflydelse på, hvad der foregår. Jeg håber, det ikke er rigtigt.

Forsvarsministeren (Ninn-Hansen): Jeg vil blot for en ordens skyld tilføje, at det tyske forsvarsministerium allerede i december måned har benægtet, at der skulle foreligge en sådan forskning; man tilbageviser her med bestemthed de påstande, der er fremsat af dr. Petras.

Jeg synes i øvrigt, jeg også vil gøre opmærksom på, at Forbundsrepublikken Tyskland ved Bruxelleserklæringen af 1955 har renonceret på at fremstille A-, B- og C-våben og underkastet sig effektiv kontrol af internationale kontrolinstanser samtidig med den kontrol, der er ved et medlemskab af NATO.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Første næstformand (Kaj Andresen): Jeg skal lade et af Dagmar Andreasen til indenrigsministeren stillet spørgsmål udgå, og vi går herefter til det næste spørgsmål, der er stillet af Søren B. Jørgensen til indenrigsministeren.

Af *Søren B. Jørgensen* til indenrigsministeren:

„Hvorledes fortolker ministeren ordet „normalt“ i § 3, stk. 1, første punktum, i lov om revision af den kommunale inddeling?“

Skriftlig begrundelse:

Ved flere møder med kommunale repræsentanter rundt i landet har jeg været stillet over for spørgsmålet om rækkevidden af dette ord.

Nogle kommunale repræsentanter har henvist til andet punktum i ovennævnte paragraf: „Ved vurderingen af, om et bysamfund må betragtes som samhørende, skal der lægges vægt på de befolkningsmæssige, erhvervsmæssige og økonomiske forhold, der knytter de enkelte bydele sammen, og på, om det af hensyn til byens forventede udvikling og planlægningen af denne vil være rimeligt at sikre, at bysamfundet i kommunal henseende kommer til at udgøre en enhed“, og fastholder, at der ikke kan afvises fra denne vurdering — medens andre repræsentanter henviser til ordet „normalt“ og fastholder, at en afvigelse kan finde sted.

Det vil derfor være ønskeligt, om ministeren kan oplyse, om der findes eksempler på, at man har undladt sammenlægning af bysamfund under henvisning til ordet „normalt“, eller kan ministeren nævne områder, hvor dette ord kan tænkes at finde anvendelse?

Første næstformand (Kaj Andresen): Spørgeren har ordet for at supplere sin skriftlige begrundelse af spørgsmålet.

Søren B. Jørgensen: Når jeg har ulejlighet ministeren med spørgsmålet her, er det, fordi jeg flere gange på møder rundt i landet har mødt kommunale repræsentanter, der henviser til, at der i lov om kommuners inddeling bl. a. står, at bysamfund, der er

beliggende i flere kommuner, men som må betragtes som samhørende, normalt kommer til at ligge i samme kommune. Her er det særlig ordet „normalt“, man hænger sin hat på, idet man påstår, at det er ensbetydende med, at princippet i den nye kommunestruktur, nemlig at ét bysamfund skal være én kommune, kan fraviges. Jeg har henvist til den videre tekst i loven, der omhandler, hvilken vurdering der bør lægges til grund for de fremtidige bysamfund, men alligevel fastholder man rundt omkring, at når der står „normalt“, ja, så kan reglen om, at ét bysamfund skal udgøre en enhed, fraviges.

Jeg har prøvet at finde frem til, hvordan dette ord er kommet i loven. Jeg mener at have fundet svaret i kommunallovskommissionens betænkning, hvorefter det fremgår, at ordet faktisk er et kompromis. Et kompromis vil nemt blive et fortolkningsspørgsmål, og det er ikke ligegyldigt, om det er ministeren, eller det er mig, der skal fortolke ordet. Da det er ministeren, der skal afgøre, om en indstilling fra kommunalreformkommissionen angående de fremtidige kommunesammenlægninger skal fremmes som lovforslag her i tinget, vil jeg være meget taknemlig for, om ministeren kan oplyse mig om, hvor stor betydning, hvor stor rækkevidde, ministeren tillægger dette ord, og hvis det er muligt, vil jeg også sætte pris på at få oplyst, hvilke lokale forhold der kan tænkes at bevirke, at vurderingen kan fraviges, og ligeledes, om der kan henvises til eksempler på, at man i den hidtidige kommunesammenlægning har undladt at følge reglen: ét bysamfund én kommune.

Indenrigsministeren (Poul Sørensen): Jeg har haft den glæde, kan jeg sige, at deltage i det kommissionsarbejde, som var baggrunden for lovforslaget, og jeg har deltaget i drøftelsen om ordet „normalt“. Det er rigtigt, som spørgeren her fremhæver, at det var fra en enkelt side i kommissionen, man ønskede det sat ind for at give kommissionen og ministeren mulighed for at fravige de ganske bestemte faste regler, der ellers var fastlagt.

Det er ikke muligt at imødekomme spørgeren ved at give en ganske bestemt regel for, hvordan „normalt“ skal benyttes; det vil jeg ikke tro nogen er i stand til. Ordet og muligheden er stillet til rådighed både

[Indenrigsministeren.]

for kommissionen og ministeren. Jeg følger jo ikke kommissionens arbejde; jeg får indstillinger fra kommissionen, og jeg ved, at kommissionen arbejder meget omhyggeligt med tingene og skønner over, hvorvidt der er mulighed for, at ordet „normalt“ skal anvendes i de forskellige tilfælde.

Kommissionen har, så vidt jeg har forstået, så vidt jeg erindrer det, ikke anvendt det, men har i langt de fleste tilfælde truffet sine afgørelser i enighed; i andre tilfælde har der været et flertal og et mindretal. På denne baggrund modtager jeg materialet, og så må jeg altså i næste omgang skønne over, om jeg mener, at det, der er indstillet, giver baggrund for at tage ordet „normalt“ frem og måske oven i købet gå så vidt, at man standser sagen og siger: her må specielle forhold råde. Det er ikke sket. Jeg har med god samvittighed kunne følge kommissionen eller kommissionens flertal og har afgjort sagerne, opfyldt den rolle, jeg har, uden at bruge ordet „normalt“. Men jeg vil da ikke forsværge på nævrende tidspunkt, hvor der er enkelte amter tilbage, at der kan indtræde en situation, hvor ordet „normalt“ kan bringes i anvendelse. Således var det tanken, da man formede forslaget i kommissionen, og således er der altså for mig stadig væk en mulighed, der er til stede. Som den, der har ansvaret, må jeg skønne over, hvorvidt det skal bruges eller ikke bruges.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om udlån til arbejderboliger på landet.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 91) findes i tidenden sp. 2176, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 449).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslaget og spørgsmålet om lovforslagets over-

gang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Lovforslagets §§ 1-7, ændringsforslaget om indsættelse af en ny paragraf og §§ 8-10 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Kaj Andresen): Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til normeringslov for Grønland for finansåret 1969-70.

(Lovforslaget (nr. 137) findes i tillæg A. sp. 3249, fremsættelsen i tidenden sp. 2509).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Røsing: Til Grønlandsministerens forslag til normeringslov for Grønland for finansåret 1969-70 har jeg et par bemærkninger.

Først vil jeg benytte lejligheden til at understrege den kendsgerning, at der i de seneste år ved normeringslove er sket en hel del oprykninger inden for grønlandske hjemmestemandsgrupper. Dette er en glædelig udvikling. Som man ved, har man i den sidste halvdel af udviklingsperioden forstærket bestræbelserne for at højne uddannelsen af grønlandere. Dette resulterer i, at der med tiden opnås visse uddannelser, som svarer til uddannelserne hernede. Dermed følger også de samme ansættelsesforhold og advancementsmuligheder inden for stats-tjenesten, ikke mindst i lærergerningen. Dette vil ikke alene fortsætte, men også forstærkes i den kommende tid også for andre uddannelsesområder. Det er en naturlig udvikling, der giver de uddannede muligheder for at indtage den plads og udføre den funktion, som i dag besiddes og udføres af de udsendte, men for fortsættelsen af denne normale udvikling behøves for det første institutionsledernes bevågenhed med hensyn til at antage den uddannede grønlandske ar-